

Christopher Norton om improvisation i pianoundervisningen

“Varför kan inte jag få spela mer sådan här musik?” frågade en fjortonårig pianoelev. “Mina kompisar tycker om när jag spelar cool musik.” Ja, varför inte..? J. S. Bach lärde sina söner sin egen tids musik - populära danser, preludier och övningar av levande komponister. Han skulle aldrig tänka tanken att hitta stycken vars stil och rytmik var flera hundra år gammal. Han förväntade sig att pojarna skulle utvecklas i samtidens musikaliska värld.

Artikel av Christopher Norton ur *The California Music Teacher*, Vol. 34 nr. 3, 2011 översatt till svenska

Jag har pratat med många pianolärare om hur man undervisar i improvisation. Många är rent principiellt intresserade av att lära ut improvisation men tvekar när det kommer till att hitta och använda passande material. En nylig diskussion innehöll tankar som; “Jag har varit på ett antal jazz-workshops och har spenderat massor på inköp av böcker men det är fortfarande inte lätt att hitta material som verkligen fungerar.”

Ofta finner vi ett kaotiskt överflöd av teori där man finner att både man själv och studenten behöver ha en fungerande kunskap om alla ackordläggningar och deras omvändningar, jämte alla skalor samt modus, redan innan man börjar improvisera. En traditionell pianolärares stora baskunskaper i metodik(er) sätts plötsligt ur spel och känns irrelevanta - om inte hjälplösa.

Scott McBride Smith och jag introducerades till varandra 2005 där han väl kände till min Microjazz-serie och dess omfattande popularitet internationellt hos både lärare och pianostudenter. Scott var intresserad av att se om min förmåga att skriva musik i en mängd autentiska populära stilar skulle kunna användas för att - först och främst - locka fler studenter till pianot och därefter - behålla dem kvar där!

När vi slutligen började arbeta ihop var vi bägge intresserade av att utveckla

Notexempel 1:

Languidly ♩ = 120

ett program där vi inte bara skulle ge dom unga eleverna musik som dom kunde relatera till men också skulle utveckla lyssnandet och ensembleförmågan som ju kan lägga basen till ett livslångt kärleksförhållande till musik. Slutresultatet var American Popular Piano, en pianokurs (läromedel) som har ett brett och tilltalande urval kompositioner spridda över nio nivåer, en grundläggande improvisationsdel, gehörsträning och prima vistament samt skalor-ackord-drillar som är utformade för att utveckla pianoteknik/idiomatik centralt inom kursramen.

Vad som är radikalt i vår approach att lära ut improvisation är att vi bestämde oss för att inte nämna ackord - inga ackordsymboler! Inte heller några skalor eller modus förrän i nivå 6. Istället tog vi högerhandsnoterna från ett stycke i repertoarboken och ber eleven, utan att ändra position alls, att använda samma toner som start i deras improvisation. Exempelvis, här har vi en högerhands-

melodi från American Popular Piano nivå 1. (Se notex. 1.)

Som du kan se har vi bara fyra toner i melodin - C, D, E och G. Detta bildar "bottenhalvan" av en C-dur pentatonisk skala. Finns det någon 8-åring som vill veta det? Bättre är det att höra melodin och bli bekant med den distinktiva klangen och karaktären i örat först.

Det finns en vänsterhandsdel i stycket som eleven också lär sig. Den är inte svår att spela och den använder sig av vad jazzböcker brukar benämna "grundtonslösa stämmor". Nivå 1-eleven bör ha lätt för att lära in denna del och sedan kunna spela båda händerna ihop. (Se notex. 2)

Stycket i sig självt är den melodiska och harmoniska motorn för improvisation. Dock kvarstår ett par viktiga faktorer. Den ena är att lärarackompanjemanget är en ren bossa nova och sedan när lärar- och elevstämmorna spelas ihop, skapas plötsligt känslan av - som en elev uttryckte det - "riktig musik". (Se notex. 3)

Notexempel 2:

Languidly ♩ = 120

Languidly ♩ = 120

Dessutom finns möjlighet att använda ett mycket ideomatiskt kompljudspår som eleven uppmuntras att öva tillsammans med (med två olika övningstempi) hemma. Bas, trummor, slagverk, gitarr och stråkar som sammantaget skapar en distinkt och igenkänningsbar musikstil som till och med får föräldrar att komma in i övningsrummet för att lyssna och uppmuntras!

Christopher Norton

Du kommer att bli överraskad av att alla lärarackompanjemang i American Popular Piano är lätt-att-spela-versioner av hur specifika stilar låter och känns. Så utbildningsprocessen börjar med läraren, som inte bara lär sig spela en ny stil ideomatiskt utan ger även en positiv upplevelse och erfarenhet för eleven medan man spelar tillsammans. Alla improvisationsetyder har kompljudspår, så upptäckarprocessen fortsätter. Så fort ett stycke spelas bekvämt och flytande med lärarens ackompanjemang och/eller kompljudspår så kan improvisationsarbetet ta vid, men inte tidigare.

När man undervisar improvisation så bestämde vi oss att bryta upp processen i olika möjliga bitar så att alla kan lära

sig ett steg i taget. Här följer dessa steg beskrivna:

1) Börja med rytm.

Instruktionen i etydboken är att spela kompljudspåret till stycket och klappa med. Rytmerna kan vara i halvnoter, i fjärdedelsnoter eller även i helnoter. Låt eleven bestämma vilken den föredrar. Det är så här upptäckarprocessen inleds. I 4/4 klappa ETT på utsidan av läret och TVÅ-TRE-FYRA vanlig handklapp eller ETT handklappat och TVÅ-TRE-FYRA med klapp på utsidan av läret, detta för att undvika tempoökning. Prova andra roliga kombinationer, en klapp på huvudet, näsan etc. Prova att bara klappa FÖRSTA slaget efter kompljudspåret sedan ANDRA etc. Se till att pulsen är stadig (med hjälp av kompljudspåret) när Du börjar varje moment.

2) Klappa en given rytm.

Fortfarande med kompljudspåret, be eleven att klappa den givna rytmen från Modul 1 i etyden för stycket.

3) Spela den givna rytmen med en ton.

Med hjälp av kompljudspåret, spela den givna rytmen på instrumentet på en ton, första tonen i styckets huvudtonart. Med hjälp av samma rytm och med hjälp av kompljudspåret, be eleven spela en tvåtoners melodi (c, d i C-dur exempelvis), därefter tre toner och fyra toner. Ofta kommer melodierna att vara dur- och mollpentatoniska, men det behöver du inte berätta! Eleven börjar redan inse att vissa toner låter bättre än andra och att man inte behöver använda alla toner för att få ett tillfredsställande musikaliskt sammanhang.

4) Få eleven att skapa sina egna melodier genom att bara använda sig av tonerna i stycket.

Med start i de givna rytmerna (om man så önskar) kan eleven prova sina egna melodier genom att använda enkla repetitiva idéer. Redan utvecklar dom en känsla för melodisk struktur.

5) Skapa en tvåtaktersmelodi - sedan - repetera den.

Detta uppmuntrar musikaliskt minne lika väl som självförtroende för den egna idén. Det är förvånande hur svårt många elever finner detta första gången och hur omvälvande det blir när dom behärskar det.

6) Spela samma tvåtaktersmelodi, upprepa den och förändra en ton.

Melodin är inte längre ett eko. Det är en variation. Och det är lätt att förlänga melodin. Exempelvis; förlänga en AABA-struktur eller en AABC-struktur (där C är en ny idé eller den första idén med en eller två toner utbytta). Nu är dom på väg!

7) Först NU arbetar du igenom American Popular Piano Modul 1 för stycket.

Att klappa till en given rytm med kompljudspåret och spela en melodi i en given rytm är nu upparbetat. Vi startar också med att lägga till vänsterhandsackord för första gången. Eleven börjar bli van vid insikten att den till viss del kan läsa både höger och vänster hand och både läsa OCH improvisera i annat sammanhang. Det börjar kännas lättare! Bli inte frestad att hasta på något moment – varje del måste kännas väl igenomgången och flytande.

8) Börja bli friare.

Din elev kommer nu att vara redo för att experimentera och utveckla olika gestalter i melodiken, tänka längre improvisationer, prova rytmiska vänsterhandsvarianter, lägga till ytterligare toner som låter bra och ytterligare alla de underbara saker den goda lyssnaren är förunnad.

9) Jobba igenom de andra modulerna.

Det finns fyra moduler för varje stycke, vilket erbjuder många variationsmöjligheter.

10) Prova andra stycken!

Det finns hundratals stycken i American Popular Piano och stilbredden är omfattande. Tittar man på de stycken som förlänats improvisationsetyder, se

vilka som eleven tycker om och arbeta igenom så många ni bara kan. Du kommer att bli förvånad av elevernas förbättring av lyssnandet och hela pianospelet i stort – tro mig!

Ta en titt på alla videos som finns tillgängliga på americanpopularpiano.com. Scott McBride Smith talar om teorin bakom att undervisa improvisation och länkar detta till videos där man ser mig arbeta med elever i olika situationer. Det finns också en ny del på webbsidan som heter "Unlocking Popular Styles" som sätter fokus på många av de populära musikstilarna i serien och "öppnar upp" dem med både ljud- och notexempel.

Londonbaserade Christopher Norton är mest känd för sin världsberömda kompositionsserie Microjazz (ABRSM). Hans helt nya undervisningsserie, American Popular Piano som utformats tillsammans med Scott McBride Smith, ger ytterligare prov på Nortons förmåga att kunna skapa autentiska, attraktiva och pedagogiskt sunda kompositioner i populära, samtida musikstilar - fördelade på elva nivåer - från förberedande upp till hög pianistisk och musikalisk nivå. Norton är internationellt mycket eftertraktad för sina unika och kreativa presentationer om sitt sätt att undervisa. Hans resor runt i världen har därför på senare tid inneburit besök i Indonesien, Singapore, Indien, Serbien, Italien, Norge, Danmark, Canada och USA. Dessa resor finns även att följa på Nortons blog (se nedan).

Christopher Norton åtnjuter en framgångsrik karriär som komponist och har skrivit scenmusik, balett, pianomusik, kammarmusik, pop- och orkestermusik. Därtill jinglar och signaturmelodier för TV och radio samt ringtoner för mobiltelefoner. Han har även producerat ett stort antal album för den internationella gospelmusikmarknaden.

Christopher Nortons blog: christophernorton.blogspot.com

Christopher Nortons webbsida: www.christophernorton.com

Undervisningsserien American Popular Piano: www.sppf.net/138

Workshop med Norton i Nacka

Nacka Musikskola kommer den 17-18 november 2012 att introducera Christopher Norton i Sverige och arrangera en tvådagars (lördag-söndag) workshop för pianopedagoger i Nacka aula. Mer information om denna följer i kommande nummer av Svenska Pianobulletinen. Information och anmälningsblankett finns även att tillgå under mars månad på: www.nortoninacka2012.info

Övriga förfrågningar om kursupplägg och kursavgift kan direkt ställas till: vesna.mattsson@nacka.se och patrick.jovell@nacka.se

HELSJÖN
FOLKHÖGSKOLA

Klassiska pianister särskilt välkomna!

Satsa ett år på Helsing!

Musik på heltid i ett eller två år – det är vad du får på Helsingens musiklinje.

Undervisningen står på en grund i klassisk tradition, men möter dig där du är.

Målet är att du skall utvecklas under tiden du är här – både musikaliskt och som person.

Upptäck möjligheterna på www.helsing.se